

**Középkori (13–15. sz.) telep(?) ('H', 'J' szonda)
(2. lelőhely)**

A 'H' és 'J' szonda egyetlen lelőhely két részletét tárta fel. A lelőhely több irányból viszonylag jól lehatárolható. Nyugaton biztosan elértük a lelőhely szélét, az objektumok a lovaspálya K-i szélétől Ny-ra már nem jelentkeztek. Keleten szintén ritkul a lelőhely intenzitása a megnyitott árokszakaszon belül, de a partvonal sincs messze. Délen valószínűleg nem érte el a lelőhely az egykori sportpálya É-i szélét. Észak felé szinte biztosan túllóg a beruházási terület határvonalán, de pontosan nem tudni, meddig.

A lelőhely telepítő tényezőjét egyértelműen az a földnyelv, vagy dombszerű kiemelkedés jelentette, amit a hajógyártás előtti térképek is jeleznek itt. Ezt a domborzati jelenséget jól követhettük a feltárás során is. Abszolút szintadatok tekintetében 101,3 mBf és 102,4 mBf között mutatkoztak a régészeti objektumok. Ez a legmagasabb területen azt jelentette, hogy gyakorlatilag 20–30 cm mélyítés után már el is értük az objektumok tetjét. Főként ezen a magasabb területen, különösen a 'H' szonda területén volt tapasztalható újkori, vagy jelenkori bolygatás, a lelőhely mélyebb részeit feltöltés fedte.

Igen gazdag, és változatos leletanyag került elő, elsősorban a 'J' szonda objektumaiból. (Az idén talált leletek jelentős része származott innen.) Az egyértelműen jelen lévő 13–15. századon kívül nem kizárt, hogy a részletesebb elemzés a 16. századig nyúló folytonosságra fog utalni. Az import és helyi kerámialeletek mellett üveg-töredékek, igen sok vastárgy (szerszámok, lószerszám), állatcsont, kályhacsempe-töredék is előkerült.

A leletanyag jellege egyértelműen településre, lakóhelyre utal mind összetételében, mind pedig mennyiségében. Másrészt azonban a településeket jellemző objektumtípusok (ház, épületnyom, kemence, kút) egyelőre hiányoznak. Voltak köves, és égett agyagos (paticsos) omladékok, és számos cölöphely, melyek utalhatnak egykor felszínen álló, elpusztult épületekre, de magukat az épületeket nem ismerhettük fel egyelőre. Találtunk ugyanakkor számos különböző irányítású, kisebb-nagyobb árkot, különböző gödröket, vermeket, melyek utaltak a terület hosszabb időn, több perióduson átívelő használatára. A 'J' szondában feltárt nagy K–Ny-i árok tartósan meghatározhatta a település(?) szerkezetét.

Kisebbségi település létrejöttét ebben az időszakban is (hasonlóan a 11–12. századi faluhoz) a pesti és budai oldal közti intenzív kapcsolat, folyami átkelő, rév működése indokolhatta.

**Őskori területhasználat (neolit, késő rézkor,
kora bronzkor) ('M' szonda) (1. lelőhely)**

Az 'M' szonda által érintett őskori lelőhely határát Ny felé biztosan a Hajógyári-öböl, illetve az egykori Duna-ág partja adta, D felé a lelőhely nem érte el az 'L' szonda vonalát, É-on és K-en nem ismerjük a határait, de biztosan túlnyúlik a beruházási terület szélén. A lelőhely megismert részén a régészeti objektumok 101,85–101,5

mBf szinten jelentkeztek, de az őket fedő 30–40 cm vastag réteg is szolgáltatott szórványos leleteket.

A lelőhely kerek gödrökből, cölöplyukból, és egy nagyobb gödörkomplexumból tevődik össze a feltárt szakaszon. Utóbbi komplexum egy kisebb tűzhely maradványait is magába foglalta. Az objektumok kerámiaanyaga hosszabb időszak több periódusára való keltezését tesz lehetővé, és a lelőhely több korszakú voltát az objektumok több szinten való jelentkezése is igazolja. A néhány legkorábbi, egyelőre pontosabban nem meghatározható újkori lelet mellett elsősorban a késő rézkori badeni kultúra (Kr. e. 3500–2700) és a kora bronzkori Makókultúra (Kr. e. 2700–2500) jellegzetes kerámiája került elő. A kerámia mellett néhány pattintott kőeszköz, állatcsontok, és igen nagy mennyiségű kagylóhéj került elő a gödrökből. A lelőhelyből eddig megismert részlet összképe időszakos, időről-időre visszatérő megtelepülésre utal, melynek egyik fő mozgatórugója talán a folyó, mint fontos táplálék és nyersanyagforrás közelsége lehetett.

Római kori szórvány leletek ('A', 'B', 'M' szonda)

Az 'A', 'B' és 'M' szondák területén az újkori feltöltés jelentékeny mennyiségű és minőségű római kori régészeti leletet tartalmazott. Kőfaragványok (küszöbkő, kváder, oszlop töredéke), bélyeges téglák, kerámia-töredékek, festett vakolat-töredékek, sőt még mozaikpadló töredékei is előkerültek. Ezek az olykor önmagukban, eredeti lelőhelyüktől elszakítva is jelentős tárgyak ráadásul nagy valószínűséggel a Kis-szigeten elhelyezkedő palotakomplexum feltárásából, illetve rongálásából származnak.

HAVAS ZOLTÁN

58. Budapest, III. Ipartelep utca 64.

Ő, N?, Á?

2007. szeptember 11. és október 8. között próbafeltárást végeztünk a telken (Hrsz: 64054/29). A területen a tervezett irodaház alapozásának a nyomvonalában két egymásra merőleges kutatóárkot húztunk: egy É–D-i (6×47 m) és egy K–Ny-i (6×47 m) irányításút. A területet 60–100 cm vastag modern kori feltöltés borította. Ez alatt egy 10–40 cm vastagság közt váltakozó homogén, tömött barna (egykori termőtalaj) réteget észleltünk, majd a sárga altalaj jelentkezett. A metszetekben jól láthattuk, hogy az e két utóbbi réteg közti elválás elmosódva jelentkezett: a barna réteg sokszor fodrozódva a sárga altalajba kenődött, ami feltehetően a terület mezőgazdasági használatára (szántásnyomok) utalt. A gyéren felbukkanó újkori, modern kori mázas kerámia-töredékek inkább egy kései használatot sugallnak. A két kutatóárkban elenyésző számban bukkantunk régészeti objektumra: egy ÉK–DNy-i irányú árok (datáló lelet nélkül) és 4 gödör került napvilágra, melyekből csupán egyben találtunk kézzel formált (népvándorlás kori vagy Árpád-kori?) kerámia-töredékeket. A szondákat kiszélesítettük a tervezett épületalap határáig. Az újabb felületekben néhány további sekély gödör jelentkezett,

ezekből azonban egy kivétellel (néhány őskori kerámiatöredék) leletanyag nem került elő.

T. LÁNG ORSOLYA – VÁMOS PÉTER

59. Budapest, III. Királyok útja 291.

B, LT, A

2007. október 15. és december 21. között megelőző kutatást végeztünk a telken (Hrsz.: 63629/5). Egykor a Fővárosi Tanács Üdülője állt itt, ahol az 1955-ben és 1960-ban lezajló leletmentések 7 korszak (neolitikum, rézkor, korai, középső, késő bronzkor, kelta, népvándorlás kor) régészeti leletanyagát hozták napvilágra. 2007 szeptemberében a jelen feltárást közvetlenül megelőző, az egykori üdülőépületek bontási munkáit figyelemmel kíséző szakfelügyelet keretében vastag kultúrréteggel rendelkező régészeti lelőhelyet sikerült dokumentálni. A területre tervezett lakópark építését megelőzően végzett szondázó próbafeltárás már a leendő hét épület területének régészeti fedettségét volt hivatott tisztázni. Hamar nyilvánvalóvá vált a teljes telek régészeti érintettségének ténye, ezért a december 21-ig történő hosszabbítás keretében a telek D-i felén épülő 4 lakótömb teljes megelőző feltárást is elvégeztük.

Ennek során a ma már nagyjából sík területből két, a folyószabályozás előtti ártérből kiemelkedő ÉÉK-i irányban futó szigethát és közte húzódó, időszakosan vízzel borított mélyebb terület alkotta változatos térszín képe rajzolódott ki. A mintegy 2300 m²-nyi területen a geomorfológiai adottságoknak köszönhetően eltérő sűrűséggel 6 régészeti korszak 474 objektuma került napvilágra.

A Duna főágához közelebbi széles, lapos kiemelkedésen korai (Harangedény–Csepel-csoport) középső (Vatya-kultúra) és késő bronzkori (urnamezős kultúra), késő vaskori (császárkori kelta), valamint egy avar település tároló-, műhely-, és áldozati gödrei, földbe mélyített épületei láttak napvilágot. A hát vonalára merőlegesen hatalmas középső bronzkori árokrendszer húzódott, melyet a település késői, koszideri periódusában annak terjeszkedése miatt feltöltöttek. Nyugati irányban a szárazföld belseje felé haladva a teraszsziget Ny-i felét és a szemközti partoldalt bronzkori és az 1. századi kelta település egymásba olvadó agyaggyerő gödreinek komplexumai borították. Minimális mennyiségű leletanyaga miatt jelenleg bizonytalan az időrendi besorolása egy alig 3,5 m hosszú alapárkos, cölöpvázás épületnek, továbbá egy fej nélküli emberi temetkezésnek és egy nyújtott, háton fekvő csontvázás sírnak.

SZILAS GÁBOR

60. Budapest, III. Királyok útja 293.

Ró

2007. január 15. és március 9. között megelőző feltárást végeztünk a telken (Hrsz.: 63630). A lakópark építését megelőzően végzett munka szükségességét annak a ko-

rábbi kutatásokból ismert lelőhelyláncolatnak megléte indokolta, mely Budakalász-Békásmegyér határától egészen Pünkösdfürdőig húzódik. A szóban forgó telek része az egykori Pénzjegynyomda Vállalat üdülőjének, ahonnan az 1950-es évekből késő bronzkori urnasír ismert. A földmunkával érintett 1660 m²-es területen 7 régészeti korszak 499, egymást többszörösen vágó régészeti objektuma került napvilágra.

A legkorábbi leletek a Kr. e. 6. évezred végéről, az *új-kőkori* zselízi kultúra időszakából származnak, melyek egy időszakos település tárolóvermeiből, áldozati gödreiből kerültek elő (festett arcós edény töredéke, őstulokszarv).

A középső *réz korban* (Ludanice-kultúra) kisebb temető létesült a területen, melynek két zsugorított csontvázás temetkezését dokumentáltuk.

A késő réz korban (badeni kultúra) nagy kiterjedésű település létesült a Duna-parton, melynek feltűnően gazdag szakrális életéről három rituális szarvasmarhatemetkezés árulkodik.

A kora *bronzkori* Makó-kultúra települését követően a Kr. e. 2. évezred közepén a Vatya-kultúra időszakában volt a terület a legintenzívebben lakott, amikor a falu életterének növelése érdekében a mélyebb térszíneket települési hulladékkal töltötték fel. A telepen folyt gazdag rituális életről tanúskodnak a kutyaáldozatokat tartalmazó gödrök.

A késő bronzkori urnamezős kultúra időszakában a Duna főágához közelebbi teraszszigeten hamvasztásos rítusú urnatemető létesült (9 sír), míg a késő *vaskori* kelták döngölt-tapasztott padlójú épületei, több méter mély gabonátároló vermei jelentették a terület legkésőbbi megtelepedését.

SZILAS GÁBOR

61. Budapest, III. Királyok útja 313.

Ró

2007. július 16–18. között régészeti szakfelügyeletet végeztünk a telken (Hrsz.: 63646). A ide tervezett épület sávalapjainak kutatására volt lehetőségünk. A 3 db 39 m hosszú, K–Ny-i irányú és 4 db 5 m hosszú É–D-i irányú sávalap szélessége 40–50 cm, alapozási mélysége 1,8 m. A keskeny árokszakaszok mindegyikében jelentős mértékű újkori bolygatást tapasztaltunk. Munkánk során 6 objektum részlete került elő, többségük leletanyagot nem tartalmazott. A sávalapokon túlnyúló objektumrészek feltáráására nem volt lehetőségünk. A teleprészlet a Kr. u. 2–3. századra datálható.

KOROM ANITA

62. Budapest, III. Kiscelli utca

Ró

2007. március 19. és május 21. között régészeti megfigyelést biztosítottunk a Bécsi út mentén folytatott vízvezeték-felújítási munkákhoz. A Kiscelli utca 103. telek előtt a Kiscelli úttestben nyitott árok D-i metsze-